

Dr. sc. Ivan Vuković

Izvanredni profesor na Hotelijerskom fakultetu - Opatija

**Prikaz znanstvene studije:
"PODUZETNIČKI MENADŽMENT U TURIZMU",**

Autor: prof. dr. sc. Franjo Radišić

Izdavač: Hotelijerski fakultet Opatija,

Opatija, 1997. - 233 str.

Znanstvena studija prof. dr. sc. Franje Radišića "Poduzetnički menadžment u turizmu", nedavno izašla u izdanju Hotelijerskog fakulteta u Opatiji, predstavlja izuzetno vrijedan znanstveni pothvat iz područja ekonomike poduzetništva i menadžmenta kod nas. Radi se, naime, o knjizi, prvoj takve vrste u Hrvatskoj, koja svojim teorijskim i znanstvenim opisima prati najveća suvremena postignuća u području poduzetništva i menadžmenta u svijetu. Njezina je osobita vrijednost implementacija na područje turizma.

Studija se sastoji, osim od predgovora i popisa korištene literature, od tri slijedeća bitna dijela:

1. Multiplikativno značenje turizma
2. Poduzetnička organizacija i ekonomija u turizmu
3. Posebnost menadžmenta u turizmu.

U okviru prvog dijela ove znanstvene studije koji se odnosi na "Multiplikativno značenje turizma, autor analizira multiplikativno značenje turizma na socijalni i gospodarski razvoj u suvremenom svijetu, specifičnosti razvoja turizma u Hrvatskoj i njegovo značenje za razvitak gospodarstva. Ovaj dio znanstvene studije sastoji se od šest poglavlja.

1. Turisti i turizam,
2. Razvojna obilježja turizma,
3. Pretpostavke za razvoj turizma,
4. Temeljne značajke turizma,
5. Turizam u svijetu,
6. Turizam u Hrvatskoj.

Drugi dio studije se odnosi na poduzetničku organizaciju i ekonomiju turizma, iskazane u 4 poglavlja.

1. Poduzetništvo i poduzetnik u turizmu,
2. Polazišta poduzetničke organizacije u turizmu,
3. Organizacijski ustroj hrvatskog turizma,

4. Načela poduzetničke ekonomije.

Ovaj dio znanstvene studije prof.dr.sc. Franje Radišića, ima po našem mišljenju, izuzetno značenje za ekonomsku teoriju i gospodarsku praksu u razvoju turističkog gospodarstva kod nas, ali isto tako i u europskim i svjetskim razmjerima, jer daje temelje nove poduzetničke filozofije i prakse u razvoju turističkog gospodarstva inače. U tom smislu autor je dao najprije određenje poduzetništva i poduzetnika, tretirajući poduzetništvo kao kreativnu i inovativnu društvenu funkciju, a poduzetnika definira prema tipovima nositelja poduzetničke djelatnosti. Potom on analizira i istražuje polazište poduzetničke organizacije u turizmu, najprije značenje organizacije, potom njezine subjekte, objekte organizacije, kao i principe / metode njezine učinkovitosti. Nadalje autor daje prikaz organizacijske strukture /ustroja/ hrvatskog turizma, navodeći sustavni pregled organizacijskog ustroja turizma od državnih organa, preko turističke zajednice za promidžbu turizma, zatim trgovačkih društava za gospodarenje u turizmu do turističkih udruga za unapređenje pojedinih segmenata turizma.

U tom sklopu osobitu vrijednost ima 10. poglavlje studije odn. /četvrto/, u kojem se razrađuju načela poduzetničke ekonomije. Autor ovako definira poduzetničku ekonomiju: "Poduzetnička ekonomija u turizmu je dio nacionalne makroekonomije koja istražuje, proučava i interpretira pojave i procese u poduzetničkom gospodarstvu". /str. 128. Za ostvarenje bitnih pretpostavki za razvoj poduzetničke ekonomije u turizmu, pisac ove studije smatra da su potrebne izgrađena poduzetnička infrastruktura, orijentacija države na turizam, vjera u sposobnost pojedinca, lojalna utakmica u svim fazama djelovanja, poticajna turistička politika i povezanost znanosti i turističke prakse. Uz samo određenje poduzetničke ekonomije, kao znanstvene ekonomske discipline u turizmu, prof.dr. F. Radišić, u ovom poglavlju daje osnovne principe ekonomskog poslovanja turističkih tvrtki, zatim analizira turistički proizvod na tržištu i čimbenike koji na njega utječu. Osim toga on daje prikaze pokazatelja za utvrđivanje uspješnosti poslovanje tvrtki i principe financiranja poslovne politike, a osobito ističe značajne kvalitete za uspjeh poslovanja u turizmu.

Treći dio znanstvene studije pisac je posvetio posebnostima /specifičnostima/ menadžmenta u turizmu. On najprije istražuje tendencije u razvoju menadžmenta od pojave do dominacije, a zatim analizira funkcioniranje menadžmenta u izabranim zemljama. Osobito je značajan prikaz hrvatske varijante menadžmenta u turizmu. Na kraju se daje prikaz suvremenih trendova u turističkom menadžmentu. Ovaj dio studije se sastoji od četiri poglavlja.

1. Menadžment od pojave do dominacije
2. Funkcioniranje menadžmenta u izabranim zemljama
3. Hrvatska varijanta menadžmenta u turizmu
4. Trendovi u turističkom menadžmentu.

U okviru prvog poglavlja spomenutog dijela studije prof.dr.sc. Franjo Radišić iznosi povijesni presjek razvoja menadžmenta u svijeta. S tim u

svezi daje naznake prvih korijena razvoja menadžmenta u 18. i 19. stoljeću. Zatim daje osvrt na razvoj odn. znanstveni pristup razvoju menadžmentu koji je razradio Frederik Taylor. Potom se posebno osvrće na značenje i doprinos Peter F. Druckera u formiranju menadžmenta kao znanstvene discipline. Nadalje, u ovom dijelu autor analizira temeljne funkcije menadžmenta i njegove tehnike, zalažući se na kraju za znanstveni pristup u njegovom izučavanju.

Drugo poglavlje je posvećeno funkcioniranju menadžmenta u izabranim turističkim zemljama, gdje autor najprije govori o tome što sve treba poznavati marketing-menadžer, koji kontaktira i surađuje s nekom drugom turističkom zemljom, naglašavajući da menadžeri moraju poznavati prilike u toj zemlji, a naročito trebaju poznavati menadžment, faktore koji na njega utječu tehnike /specifičnosti/ pojedinih zemalja, kao i moguće promjene u međunarodnom menadžmentu.

Za nas je osobito bitno treće poglavlje ovog dijela znanstvene studije, u kojem autor analizira Hrvatsku varijantu menadžmenta u turizmu, naglašavajući pritom da je hrvatski turizam u tranziciji, u kojoj se kvantiteta pretvara u kvalitetu na temelju slobodnog poduzetništva i poduzetničkog menadžmenta. U ovom poglavlju pisac obrađuje slijedeća pitanja, koja su specifična za hrvatski turizam.

1. Poduzetnički menadžment u turizmu,
2. Razine poduzetničkog menadžmenta u turizmu,
3. Menadžerska znanja i vještine u turizmu,
4. Učinkovitost menadžmenta u turizmu,
5. Uprava - vrhovni menadžment u dioničarskom društvu u turizmu,
6. Direktor menadžer s ograničenom odgovornošću,
7. Menadžment hotela,
8. Menadžment putničkih agencija,
9. Menadžment kampa i
10. Menadžment restorana.

Iz pregleda ovih pitanja vidi se da se radi o vrlo relevantnim konkretnim situacijama, bitnim za razvoj poduzetničkog menadžmenta u turizmu Hrvatske.

Zadnje poglavlje studije posvećeno je trendovima u turističkom menadžmentu, pa autor najprije daje naznake za poželjne osobine menadžera, analizira zahtjevne sposobnosti menadžera, ističe značenje educiranja /obrazovanja/ za učinkovit rad. Potom on ističe i analizira značenje znanja u razvoju menadžmenta, kao i značenje informatičke podrške u donošenju kvalitetnih odluka, te značenje kontrole /controllinga/ za veću odgovornost u menadžmentu.

Prema izloženom se vidi da se radi o vrlo kompleksnom znanstvenom radu i vrlo značajnim pitanjima iz područja teorije i prakse razvoja turističkog gospodarstva u svijetu i kod nas, zatim da je riječ o

vrlo značajnom djelu koji se odnosi na istraživanje poduzetničke funkcije i ekonomike/ekonomije poduzetništva u turizmu, kao i vrlo značajnom djelu koje obrađuje gospodarske djelatnosti, probleme funkcioniranja menadžmenta u odabranim turističkim zemljama, kao i sadašnje varijante menadžmenta u hrvatskom turizmu.

Na kraju ovog prikaza, htjeli bismo istaknuti da studija ima praktičan i znanstven značaj, pa smo je slobodni preporučiti i praktičarima i znanstvenim radnicima, koji se bave poduzetništvom i menadžmentom. Mislimo da studija ima i značajan edukacijski sadržaj, jer je prva studija tog tipa koja je nastala na našim fakultetima i sveučilištima, pa smo slobodni preporučiti je nastavnicima iz ekonomike poduzetništva i menadžmenta da je koriste kao udžbenik. Ovo se posebno odnosi na fakultete i visoka učilišta koji obrazuju visoko obrazovane turističke djelatnike.